

Jan Gancarski

Trzcinica, st. 1, gm. Jasło, woj.
krośnieńskie, AZP 109-71/2

Informator Archeologiczny : badania 30, 242-243

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TREPCZA, st. 2,
gm. Sanok,
woj. krośnieńskie,
AZP 112-78/84

• grodzisko wczesnośredniowieczne (IX¹-XIII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe w związku z rabowaniem stanowiska przez poszukiwaczy skarbów, przeprowadzone w dniach od 6 lipca do 19 września przez mgr. Jerzego Ginalskiego (PSOZ i Muzeum Historyczne w Krośnie). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Stanowisko odkryte w 1958 r. było dotąd badane tylko odkrywkowo i powierzchniowo. W sezonie 1996 przebadano obszar 175 m², zakładając wykop I w najwyższej, południowej części majdanu, najbardziej zdewastowanej, a zarazem najbogatszej w zabytki.

Grodzisko „Fajka” (st. 2) wraz z sąsiadującym grodziskiem „Horodna” (st. 1) oraz cmentarzyskiem kurhanowym (st. 3) tworzy wczesnośredniowieczny kompleks osadniczy. Samo grodzisko zajmuje obszar około 5 ha i ma kształt wydłużonego owalu. Dookolnym wałem otoczony jest tylko majdan, a od zachodu, południa i częściowo od północy zostało zabezpieczone czterema liniami umocnień. Wykonano plan warstwicowy grodziska i zrobiono szereg zdjęć lotniczych. Badania wykopaliskowe zostały poprzedzone szczegółową penetracją obiektu za pomocą wykrywacza metali, dzięki czemu ze ściółki leśnej pozyskano interesujące zabytki. Do wyjątkowo cennych zaliczyć należy brązowy krzyżek-relikwiarz zawierający wewnątrz relikwię (ułamek meteorytu!), fragment innego enkolpionu, ozdoby brązowe i srebrne, w tym kołt stanowiący parę z egzemplarzem odzyskanym od poszukiwacza skarbów. Na podgrodziu znaleziono skarb przedmiotów żelaznych (miska typu śląskiego, czekan, topór, ciosła, półkossek, dwie pary nożyc) oraz depozyt narzędzi rolniczych (radlica, krój podłużny), które pochodziły z 2 połowy IX lub z początku X w. i nawiązywały niewątpliwie do środowiska wielkomorawskiego. W wykopie, tuż pod kilkucentymetrową warstwą ściółki leśnej, natrafiono na ogromną ilość rumoszu skalnego, składającego się z kamieni piaskowcowych różnej wielkości. Część kamieni układała się w regularne, podwójne rzędy, tworzące czworokątny zarys orientowanej budowli z niewielkim, prostokątnym prezbiterium od strony wschodniej (całkowite wymiary obiektu: 8,40 x 5,60 m). Piaskowce nie nosiły śladów obróbki, układano je bez zaprawy – w jednym z narożników pomiędzy rzędami natrafiono na spaloną belkę. W rumoszu znaleziono również kilkaset gwoździ żelaznych. Mamy tu zatem do czynienia z relikwiami drewnianego obiektu sakralnego o konstrukcji zrębowej, z dachem pokrytym najprawdopodobniej gontem. Wokół budowli i pod nią odkryto cmentarzysko grobów szkieletowych w układzie rzędowym (w samym obiekcie sakralnym pochówków nie było). Interesująca była konstrukcja grobów: jamy wykuwano w podłożu skalnym i obstawiano dodatkowo kamieniami, a często nakrywano je także płytami piaskowcowymi. Orientacja pochówków odpowiadała dokładnie zorientowaniu świątyni, przy czym głowy skierowane były zawsze na zachód. Szkielety zachowały się przeważnie źle (niejednokrotnie pozostały z nich tylko kości czaszki czy fragmenty kości długich) lub nie zachowały się wcale. Powodem było bardzo płytkie zaleganie grobów (średnia głębokość od 25 do 40 cm) i zniszczenie tej części stanowiska przez poszukiwaczy skarbów. Przebadano 16 pochówków, na ogół nie zawierających wyposażenia. Pozyskany w tym sezonie materiał zabytkowy pochodził głównie z ostatnich faz wczesnego średniowiecza (XII-połowa XIII w.). Były w nim m.in.: pozłacany pierścień srebrny zdobiony motywami krzyża w technice niello (grób 16), para srebrnych, bogato zdobionych kolczyków i kilkadziesiąt szklanych paciorków (grób 7), brązowy krzyżek jerozolimski, duży (ponad 0,12 kg) siekaniec srebrny, klucze żelazne, groty strzał i beltów, liczne fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych, ułamki tygielków, bryłki stopionego brązu cynowego. Wśród materiału ceramicznego znalazły się też fragmenty naczyń z epoki brązu oraz grafitowy brzeg naczynia z okresu lateńskiego.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Historycznym w Sanoku. Wyniki badań zostaną opublikowane w „Sprawozdaniach Archeologicznych” i w „Acta Archaeologica Carpathica”. Badania będą kontynuowane.

TRZCINICA, st. 1,
gm. Jasło,
woj. krośnieńskie,
AZP 109-71/2

• osada obronna grupy pieszowskiej kultury mierzanowickiej i kultury Otomani-Füzesabony (wczesna epoka brązu, XX-XIV w. p.n.e.)

• grodzisko wczesnośredniowieczne (780 r.-I poł. XI w.)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 19 czerwca do 15 listopada przez mgr. Jana Gancarskiego (Muzeum Historyczne-Pałac w Dukli). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych.

W roku 1996 skoncentrowano się na badaniach fortyfikacji. Czterema wykopami przecięto wały grodziska (wykop XIV, XV, XVI i XVIII). Wykop XIII założono w miejscu odkrycia wczesnośredniowiecznego skarbu srebrnego. Wykopem XVII przecięto drugie międzywałę, a wykopem XIX południowy stok grodziska w miejscu domniemanej drogi. Łącznie przebadano powierzchnię 436 m².

Wykopy przecinające wały majdanu grodziska (XIV, XV, XVI) były przedłużeniem wykopów wcześniejszych, co umożliwiło poznanie pełnej stratygrafii i konstrukcji obwarowań. Drewniano-ziemne wały wczesnośredniowieczne miały konstrukcję opartą na tzw. przekładce pilotowanej. Pod nasypem wałów wczesnośredniowiecznych zalegała warstwa kulturowa kultury Otomani-Füzesabony, zawierająca liczne zabytki. Pod nią, tuż przed stromizną stoku, odkryto resztki wczesnobrązowych konstrukcji obronnych. Przebadano wały otaczające majdan i wały zewnętrzne grodziska. Pozyskano wiele interesujących zabytków, w tym: kilkanaście tysięcy fragmentów ceramiki (przede wszystkim z początków epoki brązu), kości, narzędzia kościane, wyroby kamienne, 3 zabytki brązowe, kilkanaście zabytków żelaznych. Najważniejszym znaleziskiem jest skarb srebrny, liczący prawie 600 wyrobów (siekańce i placki, monety, ozdoby i unikalne okucie pochwy miecza), duże ilości węgla drzewnych i polepy. Badania znacznie posunęły do przodu poznanie fortyfikacji z początków epoki brązu i wczesnego średniowiecza – określono ich zasięg, budowę i konstrukcję. Analizy specjalistyczne z pozyskanego materiału zabytkowego pozwolą na dokładne datowanie obiektów, określenie chronologii stanowiska i wewnętrznej periodyzacji. Analiza osteologiczna i paleobotaniczna pozwoli odtworzyć stan środowiska naturalnego i uzyskać bliższe dane na temat gospodarki.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Krośnie.

Badania nie będą kontynuowane.

TURZNO, st. 9,
gm. Łysomice,
woj. toruńskie,
AZP 38-45/124

- ślady osadnictwa kultury późnej ceramiki wstęgowej (neolit)
- ślady osadnictwa z wczesnej epoki żelaza
- ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
- osada wczesnośredniowieczna
- ślady osadnictwa nowożytnego

Badania weryfikacyjno-sondazowe w związku z projektowaną budową autostrady A-1, przeprowadzone w październiku przez dr. Wojciecha Chudziaka (Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań. Łącznie przebadano powierzchnię 5,75 m² w 23 wykopach o wymiarach 0,5 x 0,5 m każdy.

Tylko w jednym sondażu pod warstwą humusu wystąpiła warstwa ciemnoszarego piasku, który może być interpretowany jako pozostałości warstwy kulturowej. Nie pozyskano z niej żadnego inwentarza ruchomego – całość materiału zabytkowego pochodzi z penetracji powierzchniowej.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i PSOZ w Toruniu. Stanowisko zostało zakwalifikowane do nadzorów archeologicznych podczas budowy autostrady.

Ujście, st. 4,
gm. loco, woj. pilskie

patrz: wczesna epoka żelaza

UMIENINO, st. 3 (3a),
gm. Bielsk,
woj. płockie,
AZP 47-54/21

- osada wczesnośredniowieczna (XI-XII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w maju przez mgr. Andrzeja Tucholskiego (PSOZ Płock). Finansowane przez Mazowiecki Okręgowy Zakład Gazownictwa w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 318,75 m².

W części południowo-zachodniej pierwszego wykopu natrafiono na jeden obiekt osadniczy (jama 1), który ukazał się bezpośrednio pod warstwą orną. W wykopie II stwierdzono występowanie ciągłej warstwy kulturowej oraz 2 obiekty: półziemiankę (obiekt nr 2) i jamę gospodarczą (obiekt nr 3). W celu określenia zasięgu występowania warstwy kulturowej poprowadzono wąski wykop sondazowy o szerokości 1 m i długości 25 m. Na całym odcinku wykopu sondazowego występowała warstwa kulturowa. Poza licznym materiałem ceramicznym w eksplorowanych obiektach znaleziono między innymi: nóż żelazny, kabłączek skronio-